

Recombinant DNB?

Nederland is ooit begonnen als een celdeling van het Spaanse rijk na een ruzie over belastingheffing en godsdienstvrijheid. Inmiddels is ons paspoort een beleggingsportefeuille van wisselende internationale coalities. Net als een multinational die haar activiteiten continu herstructureert, zijn onze staatsinstellingen bezig te veranderen. Maar zij passen zich minder soepel aan dan het bedrijfsleven, omdat ze een lokaal monopolie bezitten. Niet de markt maar politici beslissen immers over hun lot; politici dragen de kosten van de weerstand tegen veranderingen, terwijl de opbrengsten van een betere organisatie naar de belastingbetaler gaan.

Op monetair vlak hebben we nu een Europees beleid, waarin de lokale centrale banken niet langer de hoofdrol spelen. Niets is echter minder waar als men de bankiers van DNB moet geloven. De komst van de ECB heeft de werkzaamheden van DNB eerder doen toenemen, zo wordt beweerd. DNB had en heeft grofweg drie taken: het verzorgen van de binnenlandse geldcirculatie, het handhaven van prijsstabiliteit en het toezicht op het kredietwezen. Op alle fronten heeft DNB echter moeten inleveren.

Voor wat betreft de geldcirculatie zijn de banken druk doende nieuw geld te laten drukken. Hoewel het meer voor de hand had gelegen om aan iedere EMU burger een plastieken kaartje uit te delen voor de elektronische Euro, is er gekozen voor behoud van werkgelegenheid uit het stenen tijdperk. Waarom verschillen overigens de beeltenissen van land tot land? Steekt hier een geheime agenda achter die het mogelijk maakt dat een land zich ten alle tijde kan ontkoppelen van de EMU? Ook is het onduidelijk waarom de burger de schaalvoordelen die voortkomen uit de hoge vaste kosten van het aanmunten van nieuw geld zijn onthouden.

Op het gebied van monetair beleid wordt er nu inhoud gevraagd van DNB. De president van DNB heeft nu een eigen stem in de Raad van Bestuur (RvB) van de ECB, terwijl voorheen aan de leiband van de Bundesbank werd gelopen. Dit vergt een kleine staf van hoog opgeleide economen om voor voldoende intellectueel vuur te zorgen. Maar dit is een tijdelijke zaak. Om de EMU na toetreding van nieuwe lidstaten bestuurbaar te houden, zal DNB haar zetel in de RvB op enigerlei wijze moeten delen met andere landen (via roulatie, of personele unie). Het NRC kopte onlangs dat DNB voorlopig niets ziet in toetreding van onze Oost-Europese burenen tot de EMU. Heeft dit niet meer te maken met het beschermen van de eigen positie dan met economische wijsheid? Tevens kan DNB nog eens kritisch kijken naar een aantal ondersteunende diensten die zij traditioneel verzorgt. Waarom bijvoorbeeld niet de volledige statistische informatievoorziening onderbrengen bij het CBS?

Ook op het gebied van het toezicht heeft DNB het moeilijk. Ten eerste overziet zij maar een deel van de markt, de Verzekeringkamer en Stichting Toezicht Effectenverkeer overzien de rest. Door fusies en overnames zijn financiële conglomeraten ontstaan die actief zijn op alle deelterreinen. Bij veel financiële producten is het inmiddels lastig om uit te maken of het een beleggings-, verzekerings- of spaarproduct betreft, zodat het toezicht vaak in een vacuüm verkeert. Pas onlangs hebben de drie op hun onafhankelijkheid gestelde toezichthouders zich door de Minister van Financiën laten verenigen in een overkoepelend overlegorgaan, dat overigens nog geen eigen bevoegdheden heeft. Maar dit orgaan is al weer rechts gepasseerd door de internationale fusies van bijvoorbeeld Fortis en de Amsterdamse beurs, waardoor het toezicht wordt gedeeld met de Belgen en de Fransen. Het gering aantal lokale specialisten, de kleine Nederlandse financiële markt en het sterk verdeelde toezicht in een omgeving met zeer complexe producten maken dat goed bedoeld toezicht kan verkeren in bekrompenheid.

Kort en goed, als DNB zich graag laat voorstaan op haar NV karakter ("Wij zijn geen ambtenaren " aldus DNB onderdirecteur H. van der Wielen onlangs in het NRC), dan moet zij ook bereid zijn de gesel van de markt te voelen. De trend in de markt is er een van fusies, overnames en sluiting. Op alle gebieden waarop DNB actief is zien wij een grote noodzaak voor het toepassen van de recombinant technologie. De geldcirculatie kan een stuk goedkoper door het uitbuiten van schaalvoordelen en het gezamenlijk investeren in de elektronische technologie. Op het gebied van onderzoek, monetair beleid en toezicht ligt een fusie met buitenlandse centrale banken en toezichthouders voor de hand. Zo ontstaat er een grotere poel van expertise en kunnen internationale bedrijven als Fortis en de AEX efficiënter en effectiever worden gecontroleerd. Als Thom de Graaf klaar is met de koningin, kan hij wellicht zijn pijlen richten op onze monetaire relikwie. Om het broodnodige marktproces van publieke monopolisten op gang te houden.

Ivo J.M. Arnold, Universiteit Nyenrode

Casper G. de Vries, Erasmus Universiteit Rotterdam en Tinbergen Instituut